

Emlékezés Buday-Sántha Attilára, az iskolaépítőre

Nem hittük el, hogy egyszer eljön az a nap, amikor megrendülve e sorokat írjuk. Pedig Ő felkészített bennünket. A legutolsó szülinapi buliján, tavaly novemberben lényegében elköszönt tőlünk. Azt mondta, örül, hogy a születésnapja lett a „szervező elv”, ami hosszú ideje összehozza a volt és jelenlegi diákjait egy beszélgetésre, de az alkalom, az „apropó” mellékes. Csak az összetartás, a csapat számít. Az volt az üzenete, hogy ha már Ő nem lesz, a csapatnak akkor is túl kell élnie, tovább kell erősödnie!

Mert ez volt a lényege az Ő munkájának: egy olyan hálózat kialakítása, amelynek tagjai bármikor felhívhatják egymást, ha szakmai segítség kell. Büszke volt arra is, hogy számos nagyon szoros baráti, több esetben családi kötelék szövődött ebben az iskolában.

Akkor is könnyekkel küszködtünk, mert tudtuk, hogy igaza van: a reális veszély, hogy elveszíthetjük, belopódzott a szívünkbe. Láttuk mennyire megviselte, hogy az egyetem, amelyért egész életében dolgozott, nem biztosítja tovább a feltételeket a munkájához. Hallottuk a hangján, hogy mennyire nem találja a helyét ebben az egyetem nélküli világban. Hogy is tehetne volna, amikor a munka, a kutatás és az oktatás volt az élete?!

Mindemellett azon kevés egyetemi oktatók közé tartozott, akiben a hétköznapi embert is meglátták és érezték a diákok. Első ránézésre mindenki a szigorú, néha mogorva, óriási tempót diktáló és a vizsgákon magas mércét állító egyetemi professzort láthatta benne. Az óráin azonban hamar kiderült, hogy egy tenyérnyi cetli, ahová mindig a legfrissebb statisztikai adatokat gyűjtötte ki, elegendő ahhoz, hogy egy témáról 1,5 órát beszéljen. S mi, a hallgatói tiszteltük érte. Ő mindig olyan hévvel, lelkesedéssel beszélt az aktuális tananyagról, ami magával ragadó volt. Hosszú évtizedek múltán is precízen készült minden egyes órájára. Mert szerinte a minőség számított. És a hallgató, aki megérdemli, hogy a legjobbat, a legtöbbet kapja. Sokan felrótták poroszos módszereit, pedig Ő nem ragaszkodott a klasszikus, hierarchikus tanár-diák szerephez. Partnernek tekintette a hallgatóit, legyenek azok védés/diploma előtt állók vagy pályakezdők, nem kioktatta őket, hanem vitázott velük. Gondolatokat próbált ébreszteni, új szempontokra világított rá, s a lényeg a tanítvány sikere volt, nem más.

Ugyanezzel a filozófiával vezette doktori iskoláját is. Ám ahogy teltek az évek egyre több évfolyam egyre több hallgatója tolongott az irodájában. S neki mindenkire volt pár perce. Az a mondanás, hogy az ajtaja mindenki előtt nyitva állt, szó szerint értendő. Nem kellett bejelentkezni, tudtuk, hogy mindig ott van, és mindig számíthatunk rá.

Mindig dolgozott. Példát mutatott a tanítványoknak. „Csak” azt követelte meg tőlünk, amit saját magától is elvárt, ám sokunkból hiányzott az az elhivatottság és az a munkabírás, ami benne megvolt. Mi, hallgatói azt is tudtuk, hogy szigorúsága mellett megértő is. Tudta mennyire nehéz dolga van a hallgatóinak, akiknek többsége mindjárt az egyetem után kezdte PhD tanulmányait, így egymással párhuzamosan kellett megküzdenie az egzisztenciaépítés, a családteremtés és a tudományos fokozatszerzés embert próbáló feladataival. Átérezte ennek nehézségeit. Megoszthattuk vele személyes problémáinkat, melyeket mindig tapintatosan kezelt, és ezek ismeretében mindig mindenkinek adott még egy esélyt! Mindannyian úgy éreztük: szívén viseli a sorsunkat. Ez volt az Ő nagy titka; mindannyiunkkal elhitette, hogy különlegesek vagyunk, és úgy is kezelt bennünket. Nála

mindenki egyedi volt és megismételhetetlen. Hosszú évek kihagyása esetén sem kellett bemutatkozni és félve megkérdezni vajon emlékszik-e még ránk...

Tudtuk, hogy értünk dolgozik. Na meg a tudományért. Olyan példát mutatott a kutatás, az oktatás, az iskolavezetés és az utánpótlás-nevelés terén, ami mellett nem lehetett szó nélkül elmenni, amit a versenytársak is tiszteltek, sőt talán irigyeltek is. Pedig nem volt egyszerű dolga a tudományszervezéssel, hiszen Magyarországon nem volt könnyű elfogadtatni a jórészt klasszikus tudományterületek mentén szerveződő doktori iskolák között egy tudatosan a határterületeket is befogadó, s már a nevében is multidiszciplinaritást sugalló új iskolát. De Ő ebben is nagy úttörő volt, hiszen évtizedeken keresztül mert agráros lenni a közgazdászok között, s ugyanakkor közgazdász az agrárosok között. És mégis meghajoltak mindkét tudományterület képviselői az eredményei előtt.

Mi, hallgatói folyamatosan éreztük, hogy köszönettel tartozunk neki, hiszen nem mindennapi figyelmet kaptunk az iskolájában, és persze különleges támogatást a kutatómunkához, majd később egyedi tanácsokat a szakmai kiteljesedéshez. Időnkét próbáltuk a tiszteletünket és a hálánkat kifejezni. Ebből nőtt ki a doktori iskola évkönyvsorozata, ebből alakultak ki a születésnap „meglepetés” partik, innen eredeztethetők a PhD-védések és egyéb rendezvények során elszuttogott köszönő szavak, a véletlenszerű találkozásokkor is felcsillanó öröm az arcokon, a spontán ölelések, a meleg kézfogások. Érezte, hogy a mi köreinkben nagy szeretet és tisztelet veszi körül.

A 70. születésnapján nagy összejövetelt szerveztünk, ahol az agrár- és a regionális tudomány képviselői, barátai, tanítványai és persze az oly nagyon szeretett családja is ott volt. Tanár Úr nem örült az ünneplésnek, sosem szerette azt. Örült viszont, hogy rég nem látott pályatársakkal és tanítványokkal találkozhat. Örült, hogy az egész pályájához támogatást nyújtó családja, a feltételeket előteremtő Jutka néni, a boldogságot és a büszkeséget hozó gyermekei és unokái is velünk együtt ünnepeltek. Büszke volt, hogy a köszöntők sorában a tanítványok is szóhoz jutottak. Amikor a barátok, a pályatársak méltatták a munkáját, az eredményeit, szerényen csak annyit mondott, hogy nem minden az Ő érdeme, hiszen iskolát építeni csak közösen lehet, oktatók és hallgatók együttműködésében. Enyedi György akadémikus is a meghívott méltatók között volt. Beszédének üzenete az volt, hogy hetven év még semmi. Majd a nyolcvan lesz a fordulópont! Gyurka bácsi nem tudhatta, hogy a szomorúság, ami Professzor Úr szemében ült, nem a 70. életévnek szólt, hanem az elszakadásnak és az attól való félelemnek, hogy amit sziszifuszi munkával felépített nem fogja túlélni. Gyurka bácsi azt sem tudhatta, hogy Buday-Sántha Attila a nyolcvanát már nem fogja megélni.

Túl korán ment el, és olyan váratlanul. Annyi minden maradt bennünk, amit már nem mondhattunk el neki. Úgy fáj, hogy jövődő sikereinknek már nem fog velünk együtt örülni. De osztozni fog benne, mert az Ő szakmai és emberi példamutatása ott él minden volt hallgatója szívében kitörőhözhetetlenül!

Mosonmagyaróvár-Pécs, 2014. május 25.

Mezei Cecília és Mezei Katalin